

Programma StadslandbouwZeist

- Versie 2.0
- 10 juli 2014
- Herman Wierenga, Roel van Nieuwstadt

1. Stadslandbouw

Stadslandbouw is een breed begrip. Enerzijds gaat het om de productie van regionaal (inclusief binnenstedelijk!) voedsel en de consumptie daarvan binnen de gemeente. Het gaat dan deels om commerciële productie (door boeren) en deels om productie voor eigen consumptie (moes- en volkstuinen). Bij stadslandbouw gaat het echter via de voedselproductie en -consumptie in hoge mate ook om zorg (dagbesteding), gezondheid (gezond voedsel, obesitas, beweging), educatie, sociale cohesie en duurzaamheid. Stadslandbouw kan zo ondersteuning bieden aan deze beleidsthema's.

2. Programma StadslandbouwZeist

De gemeente verzocht ons om te onderzoeken of er interesse zou bestaan bij ondernemers, instellingen en particulieren om gezamenlijk de stadslandbouw in Zeist te ontwikkelen (Platform Stadslandbouw i.o.). Om de belangstelling daarvoor te onderzoeken en te wekken is het initiatief genomen voor de ontwikkeling van een programma StadslandbouwZeist. Beoogd wordt om daarmee initiatieven te stimuleren die zorgen dat de geschetste brede visie op stadslandbouw gerealiseerd wordt. Gedacht wordt aan een geleidelijke ontwikkeling van het programma, waarbij in de eerste fase activiteiten die de brede visie ondersteunen gestimuleerd worden. Uiteraard wordt daarbij waar mogelijk voortgeborduurd op bestaande initiatieven. De bedoeling is dat in de loop van een aantal jaren geleidelijk aan meer activiteiten ontplooid worden. Vooralsnog wordt ingezet op een ontwikkeling van het programma in de komende drie jaar.

3. Platform StadslandbouwZeist

Het is de gedachte dat een eventueel Platform zorg kan dragen voor het stimuleren van de ontwikkeling van het Programma StadslandbouwZeist. Vooralsnog bestaat dit platform i.o. uit Roel en Herman. In het najaar zal beoordeeld worden of een breder samengesteld platform gewenst is en of ook een juridische vorm nodig is. Ook zal dan de verhouding tussen het burgerinitiatief en de gemeente gepreciseerd worden. Vooralsnog trekken platform i.o. en gemeente samen op; ieder vanuit de eigen rol en een eigen verantwoordelijkheid.

Het Platform i.o. beoogt vooral de ontwikkeling van stadslandbouw te stimuleren. Door vanuit een breed overzicht te werken kan het platform verbindingen leggen tussen partijen en enerzijds bestaande initiatieven versterken of anderzijds nieuwe initiatieven stimuleren. Steeds zal er sprake zijn van belanghebbende partijen (ondernemers, instellingen, particulieren) die –uiteindelijk- het initiatief uitvoeren.

4. Eerste fase van het Programma

Op basis van een gezamenlijk met de gemeente uitgevoerde “netwerkanalyse” zijn “sleutelspelers” geïdentificeerd, waar open gesprekken over stadslandbouw mee zijn gevoerd. Betrokkenheid, belangen, ideeën kwamen daarin allemaal aan de orde.

Zo zijn gesprekken gevoerd met diverse gemeenteambtenaren, vertegenwoordigers van de LTO, woningbouwcorporatie, GGD, Zeister ondernemers, MeanderOmnium en diverse zorginstellingen. Opvallend was steeds het enthousiasme en de rijkdom aan ideeën en suggesties die aan de orde kwam. Voor de brede benadering van stadslandbouw is zeker steun en belangstelling, zodat het voor de hand ligt om voor de eerste fase van het programma te kiezen voor initiatieven en activiteiten die zo’n brede benadering ook daadwerkelijk weerspiegelen. Daarbij wordt onderscheid gemaakt tussen initiatieven binnen en buiten de bebouwde kom van Zeist. Bij de initiatieven binnen de bebouwde kom van de gemeente Zeist zullen thema’s als zorg, gezondheid, educatie, sociale cohesie en duurzaamheid primair staan en zijn commerciële belangen secundair, terwijl in het buitengebied de commerciële belangen (voedselproductie, maar ook zorg, educatie) op de voorgrond staan.

Op grond van de gesprekken en na overleg met de gemeente is voor de eerste fase van het Programma StadslandbouwZeist een eerste selectie gemaakt van initiatieven en activiteiten.

Uit praktische overwegingen (beschikbare tijd bijv.) moest een keuze worden gemaakt. Als initiatiefnemers nu al voordelen zien in opname van hun activiteit in deze eerste fase van het programma, zijn ze zeer welkom!

Binnen de bebouwde kom

- Het project “Wijkgezonder” in de wijken Vollenhove en Verzetswijk. In het kader van dit project kan aandacht besteed worden aan stadslandbouw middels de ontwikkeling van moestuinen o.i.d.. Met de projectleider (GGD) zal overlegd worden over de uitvoering hiervan.
- De Wijngaard Hoog Beek en Royen streeft verbinding met thema’s als zorg en educatie na. Met de initiatiefnemers zal overlegd worden over de uitwerking van deze wens.
- Volks- en moestuinen. Er zijn diverse initiatieven genomen om moestuinen te ontwikkelen (Vollenhove, Amandelhof, maar ook scholen), maar er lijken geen verbindingen te bestaan met de volkstuinten binnen de gemeente Zeist, terwijl daar veel ervaring en kennis aanwezig is. In overleg met de VAT (Vereniging Amateurs tuinders Zeist) zal nagegaan worden wat de mogelijkheden zijn voor versterking van de ontwikkeling van stadslandbouw in Zeist.
- Braakliggende terreinen en openbaar groen. Binnen de bestaande kaders kunnen braakliggende terreinen mogelijk tijdelijk een functie voor stadslandbouw krijgen en openbaar groen zou daarvoor deels ook benut kunnen worden. In eerste instantie wordt gedacht aan een braakliggend terrein in de Vogelwijk. Voor dit terrein zal eerst

nagegaan worden welke partijen er belangstelling voor hebben. Vervolgens zal in overleg met de Combinatie een aanpak uitgewerkt worden. Daarnaast zullen ook voor de braakliggende terreinen “A.C. Kerkhofflaan” en de “Zeister Warande” de mogelijkheden voor stadslandbouw besproken worden met belangstellenden en eigenaren.

Buiten de bebouwde kom

- Het ontwikkelen van een “markt” voor streekproducten. Bij retail, horeca, cateraars en grote (zorg-)instellingen en individuele consumenten bestaat belangstelling voor streekproducten, maar het aantal initiatieven om daar daadwerkelijk en structureel aandacht aan te besteden is zeer beperkt. Door een collectieve belangstelling in beeld te brengen en vervolgens een verbinding te leggen met (collectieven van) producenten, kan wellicht een “markt” voor streekproducten ontwikkeld worden. De komende tijd zal met alle belanghebbende en geïnteresseerde partijen hierover overlegd worden.
- Nieuwe initiatieven op Zeister grondgebied. Middels het combineren van grondbezit van publieke en (semi-)private partijen en wellicht een aangepast ruimtelijk beleid zouden in de directe omgeving van Zeist mogelijkheden kunnen ontstaan voor de ontwikkeling van initiatieven met combinaties van productie, zorg en educatie. Met de gemeente zullen de mogelijkheden besproken worden.

Brede programma-activiteiten

Naast de beschreven initiatieven zal ingezet worden op een drietal andere activiteiten:

- Er is kans op EU-financiering middels het programma LEADER. In dat kader wordt samen met de gemeente medewerking verleent aan de ontwikkeling van een “Lokale Ontwikkelings Strategie” (LOS). Het doel is om de stadslandbouwactiviteiten binnen en buiten de bebouwde kom van Zeist onderdeel uit te laten maken van dit LOS.
- Dag van de StadslandbouwZeist. Betrokkenheid van de Zeister bevolking bij de diverse stadslandbouwactiviteiten kan bevorderd worden door het organiseren van een “Dag van de StadslandbouwZeist”. Voorgesteld wordt dat dit georganiseerd wordt i.s.m. de gemeente; wellicht kan de uitvoering uitbesteedt worden aan O-gen.
- Een lokale netwerkbijeenkomst voor de verschillende Zeister initiatieven, zoals de gemeente in het voorjaar van 2014 ook organiseerde.

De eerste fase samengevat

Met deze selectie van initiatieven voor de eerste fase van het programma StadslandbouwZeist is nadrukkelijk gekozen voor een brede benadering van stadslandbouw. Beoogd wordt: 1. bestaande en nieuwe initiatieven te stimuleren en de verbinding met zorg, gezondheid, educatie, duurzaamheid te leggen, 2. het stimuleren van een “markt” voor streekproducten en daarmee ook de aandacht voor gezondheid en duurzaamheid, 3. met de Dag van de StadslandbouwZeist het brede Zeister publiek kennis te laten maken met de diverse thema’s en tenslotte 4. met het LEADER-programma ook een extra financiële basis voor al deze initiatieven te verzorgen.

Het programma beoogt de verbinding te leggen tussen gemeentelijke beleidsthema's als zorg, gezondheid, educatie en duurzaamheid en de praktijk van de diverse kansrijke initiatieven.

Tijdpad, besluitvorming en communicatie

De komende tijd zullen de gekozen initiatieven besproken worden met de primair verantwoordelijke partijen. In die gesprekken zal duidelijk worden wat het daadwerkelijke draagvlak is en hoe de uitvoering tot stand kan komen. Vooralsnog wordt er van uitgegaan dat hiervoor de periode juli t/m oktober nodig zal zijn. Ter afsluiting van die periode zullen met de belanghebbende partijen afspraken gemaakt worden over de uitvoering van de initiatieven.

Daarnaast zullen met de gemeente afspraken gemaakt worden over het gehele Programma StadslandbouwZeist, de eerste fase daarvan en mogelijke vervolgfases.

Ook zal besloten worden over het al dan niet oprichten van een Platform en de omvang en –juridische- status daarvan.

Tenslotte zal ook een communicatieplan voor het Platform i.o. en de gemeente opgesteld worden.

5. Volgende fases van het Programma

Pas in oktober zullen de ideeën over volgende fases wat meer uitgekristalliseerd zijn. Het is echter goed om al een aantal van de suggesties die in de loop van de gesprekken gedaan zijn te noemen:

- Zorgen voor verbinding met gemeentelijk beleid op het terrein van duurzaamheid en met de brede milieuvisie die ontwikkeld wordt
- Verbinding leggen met MVO van Zeister bedrijven via Samen voor Zeist
- “Welzijn op recept”, een initiatief in Nieuwegein waar 1^e lijns gezondheidszorg patiënten soms doorverwijst naar activiteiten in tuinen.
- Initiatief in Den Dolder, waar –mede via moestuin- relatie gelegd wordt tussen (brede) school, ouderen en ondernemers.